

- más turisztikai irodákban a számítógépes fejlesztés egyelőre minimális és egymástól eltérő, ezért a hálózatosítás reménytelennek tűnik;

- mivel sikerült a finanszírozást megoldani, a Gateshead Libraries olyan korszerű rendszert igyekezett kifejleszteni, amelyet más irodák is nyugodt szívvel lemásolhatnak.

9. A rendszerből és a szolgáltatásokból az egész részleg profitáljon és új ismeretekre tegyen szert. Mivel a részleg több Apple Macintosh gépet is használ, a hyperCard-dal nyert tapasztalatokat a más területeken dolgozó munkatársakkal is meg lehetett osztani, s így a rendszer az egész részleg számára hasznosnak bizonyult.

(Novák István)

92/088

GANN, Robert: Consumer health information: the growth of an information specialism = J.Doc. 47.vol. 1991. 3.no. 284-308.p. Bibliogr. 83 tétel.

Orvosi-egészségügyi ismeretterjesztés a lakosság számára: egy új tájékoztatási ágazat kibontakozása

Ismeretterjesztő irodalom; Közérdekű tájékoztatás; Szakirodalmi szemle [forma]; Tájékoztatás-egészségügyi; Tájékoztatás -orvostudományi

Az elmúlt évtizedben megnövekedett az érdeklődés a betegek, ill. a nagyközönség számára szolgáltatott betegápolási információk iránt. Ezt „fogyasztói” egészségügyi tájékoztatásnak hívják, aminek körébe háromféle információ sorolható: laikus-szintű információk az egészségről, ill. a betegségekről; tájékoztatás a betegápolási-kezelési szolgáltatásokról; tájékoztatás a kezelés-ápolás lehetőségeiről. Az ilyen jellegű egészségügyi tájékoztatás nem modern jelenség. Az önkezelés és a régi orvosi publikációk tanulmányozása azt mutatja, hogy igen erős és folyamatos tradíciója van annak, hogy az emberek ahelyett, hogy orvoshoz fordulnának, igyekeznek önállóan gondot viselni egészségükre, ill. különféle népi forrásokhoz fordulnak. Ennek ellenére a könyvtárak és információs szolgáltatások csak a 70-es években kezdtek el a fogyasztói egészségügyi tájékoztatással foglalkozni. Az első ilyen szolgáltatásokat az Egyesült Államokban indították, az első brit szolgáltatásokat pedig a 70-es

évek végén fejlesztették ki Stevenage-ben és Southampton-ban. A 80-as években még mindig ez a kettő emelkedett ki, mialatt a lakosság a legtöbb egészségügyi tájékoztatást nem-könyvtári forrásokból merítette. Az elmúlt néhány évben virágzásnak indultak a brit szolgáltatások, miután a hivatalos politika is erősen támogatta a fogyasztók szabad választását és a minőségi ellátást. A terület bibliográfiai számbavétele is fejlődésnek indult, egyre több új adatbázis létezik, s úgy tűnik, hogy a fogyasztói egészségügyi tájékoztatás érettkorúvá vált, s a szolgáltatások minősége megfelelő hangsúlyt kapott.

(Autoref.)

VEZETÉS, IRÁNYÍTÁS

Általános kérdések

92/089

GOTBERG, Helen M.: Time management in special libraries = Spec.Lib. 82.vol. 1991. 2.no. 119-130.p. Bibliogr.

Res. angol nyelven

Hogyan gazdálkodnak munkaidejükkel a szakkönyvtárak vezetői?

Lásd még: KDSZ 87/976, 88/973

Felmérés [forma]; Munkaelemzés; Részvétel vezetésben; Szakkönyvtár; Vezetés

A szakkönyvtárak időgazdálkodási tanulmánya a Special Libraries Association pályázati támogatásával készült. Öt területről gyűjtött és elemzett adatokat: a válaszoló vezetők személyi profilja (jellemzői), a hagyományos vezetési feladatokkal töltött órák száma hetente, a feladatok kiadásának jellemzői, mik a leginkább „időpocsékoló” feladatok, és milyenek a jellemző vezetési stílusok. Az elsőszámú időpocsékolónak az érte-

kezetek bizonyultak, és igény mutatkozott csoportok létrehozására a személyzetten belül. Vég-sősoron a válaszoló szakkönyvtárvezetők tapasztalt, hatékony menedzsereknek bizonyultak, akik a feladatokat, jogköröket jól delegálják, és legtöbbször a csoportmunkát részesíti előnyben.

(Autoref.)

Munka- és rendszerszervezés, értékelés

Lásd 37, 101

Pénzügyi és gazdasági kérdések

92/090

WÜRCHNER, Vít'aszoslav: Podnikatel'ská cinnost' v kniznici = Citatel'. 40.roc. 1991. 4.no. 154-155.p.

A könyvtárak vállalkozói tevékenysége

Tértítéses szolgáltatás; Vállalkozás

Főként a könyvtárosok az okai annak, hogy a könyvtári szolgáltatások túlnyomó részét (kölcsonzés, helybenhasználat, előjegyzés, körözte-tés, bibliográfiai-információs tanácsadás stb.) mindmáig nem kötik térítéshez. S ahol vannak is térítések, szimbólikusak. Valójában a térítési dí-jak kiterjesztése és „belekerülési színvonalra” ho-zása nem mond ellent a könyvtárak rendeltetésé-nek, ui. az állampolgár mindinkább tudomásul veszi: ahol valami értékhez jut hozzá, azt meg kell fizetni.

A zólyomi megyei könyvtár 1990 folyamán egy sor fizetett szolgáltatást, mondhatni: könyv-tári vállalkozást hirdetett meg, mégpedig – a vo-natkozó jogszabályok adta lehetőségeken belül – a könyvtár által végzett munkával arányos ár-szabással. Ezek a szolgáltatások a következők: a fölőspéldányok értékesítése; fordítási szolgál-at; angol, német és francia nyelvtanfolyamok; kultu-rális rendezvények (gyerekek számára is); video-felvétel-másolás; reprográfiai szolgáltatások; ki-

vágatszolgáltatás; irodalomkutatás; mikrofilmek készítése; zeneművek átjátszása.

A vállalkozások kiterjesztésének útjában több nehézséget kell leküzdeni. Így mindenekelőtt az efféle szolgáltatásokhoz értő munkatársakra kell szert tenni, aminek útja-módja a személyzeti mozgások e célból történő hasznosítása. A kö-vetkező, mindmáig megoldatlan probléma a szerzői jogok érvényesítésével kapcsolatos. No-ha a könyvtár a Szerzői Jogvédelmi Hivatalnál e tekintetben kezdeményezően lépett fel, ám ezt mindmáig értetlenség és közömbösség fogadta.

A zólyomiak szoros összefüggésben kezelik a térítéses szolgáltatások ügyét a könyvtár auto-matizálásának ügyével. Egyéves tapasztalataik alapján leszögezhető: a térítéses szolgáltatások bevételeiből részint fejlesztési, részint premizálá-si alapot tudtak képezni.

(Futala Tibor)

92/091

CLOYES, Kay: Corporate value of library services = Spec.Lib. 82.vol. 1991. 3.no. 206-213.p. Bibli-ogr. 6 tétel.

Hány dollárt érnek szakkönyvtárának szolgál-tatásai egy nagyvállalat számára

Felmérés; Hatékonyság; Üzemi szakkönyvtár

A Caterpillar Inc. Technical Information Cen-ter az amerikai szakkönyvtárosok egyesületének „President's Task Force on the Value of the Infor-mation Professional” nevű munkacsoportját bírta meg egy használói felmérés megtervezésével. A jelen esettanulmány beszámol a felmérés ered-ményéről és az interjúkról. A fő kérdések a követ-kezők voltak: időmegtakarítás az információs szolgálatnak köszönhetően; valódi pénzügyi nye-reség vagy költségmegtakarítás; a könyvtáros mint a szolgáltatásnyújtó fontossága; szóbeli be-számoló. Az eredmények segítettek a jelenlegi és a jövőre tervezett szolgáltatások fontosságának a meghatározásában.

(Autoref. alapján)

Lásd még 14, 92

Gépesítési kérdések

Lásd 93-94

Személyzet

92/092

KIRKLAND, Janice J.: The high cost of low salaries. Strong reasons for pay equity = Bottom Line. 5.vol. 1991. 1.no. 11-13.p. Bibliogr. 5 tétel.

Olcsó húsnek híg a leve! Miért ráfizetés rosszul fizetni a könyvtárosokat?

Gazdaságosság -könyvtárban; Munkabér, alkalmazás

Különösen a nagy, városi könyvtárakban gyakori, hogy az alacsony fizetés miatt a könyvtárosok állást változtatnak, sokan még a pályát is elhagyják. Helyettük új munkaerőt kell keresni, azt kiképezni-betanítani, s ez hátráltatja a megkezdett munkákat és csorbul a szolgáltatás színvonala is, ráadásul a megmaradt kollégák idejéből is sokat rabol el az új munkatárs „gardírozása”. Így könnyen belátható, hogy megéri méltányos fizetést adni a könyvtárosoknak, ami azt jelenti, hogy a bér legyen arányban a képességgel, a befektetett munkával és a felelősséggel, és nemtől, fajtól független legyen.

A megüresedett helyek betöltése hirdetési költséggel jár, és sok időbe telik – így drága – a jelentkezők közül kiválasztani a majdan felveendő kollégát. Az új munkatárs betanítása egy speciálisan képzett munkaerőt von el a feladatától, így annak helyettesítéséről is gondoskodni kell, ami késlelteti a munkamenetet. A helyettesítések miatt túlterhelt kollégák alacsonyabb színvonalon szolgálatnak, ami akár a költségvetés csökkentését is maga után vonhatja, ha a könyvtár nem tud megfelelni a közösség elvárásainak. Az adományozók sem szívesen helyezik el féltett gyűjteményüket olyan könyvtárban, ahol nem látják biztosítva annak gyors és szakszerű feldolgozását és közkinccsá tételét. Az alacsony bér, a túlterheltség és az elszalasztott fejlesztési lehetőségek stresszt okoznak a személyzetben, amivel a

megbetegedések és a balesetek növekvő száma is összefüggést mutat. Ez ismét a könyvtár teljesítőképességének csökkenéséhez vezet. Az sem válik a személyzet hasznára, ha alacsony jövedelme miatt kevesebb szakmai fórumon (egyesületek, konferenciák, szakmai találkozók) tud részt venni, mert így elmarad a szakma fejlődésétől, és ez munkájában is visszaveti. Mindez fokozza a fluktuációt és az ördögi kör bezárul.

Ebből a körből kitörni csak egy módon lehetséges: emelni a könyvtárosok fizetését. Az amerikai könyvtáros egyesület 1992-ben egy kutatásba kezd, melynek eredménye egy olyan modell lesz, melynek alapján különböző fizetési kategóriákba sorolhatók a könyvtárosok speciális képzettségük, munkakörüik és hatékonyságuk alapján. Az amerikai könyvtáros társadalomban ma uralkodó helyzet azonban nem engedi, hogy az intézmények a kutatási eredmények közzétételéig halogassák a könyvtárosi fizetések rendezését.

(Kaposváriné Dányi Éva)

92/093

FINE, Sara: Change and resistance. The cost/benefit factor = Bottom Line. 5.vol. 1991. 1.no. 18-24.p.

Újítás és ellenállás. Az emberi költség/haszon tényező

Ésszerűsítés; Munkapszichológia; Vezetés

A technológiai fejlődés szinte minden várakozást felülmúl, ám a haladás ütemét gyakran lassítja az ún. emberi tényező. Amikor a vezetők a változások ráfordításait számítják ki, ritkán gondolnak arra az elkerülhetetlen emberi befektetésre, amit a munkatársak felkészítése, az emberi igények számbavétele jelent, pedig ezek figyelembe vétele nélkül a változás egészében véve is veszteséget okozhat. Ez azt jelenti, hogy a fejlesztés a változással kapcsolatos emberi magatartás megismerésével kell, hogy elkezdődjön. Tudnunk kell, hogy bizonyos típusú változással szemben valamennyien ellenállást tanúsítunk átmenetileg vagy állandóan, és a pillanatnyi fejlemények elfogadása nem jelenti azt, hogy a következő lépést is elfogadjuk. Ez a természetes ellenállás pozitív vonásokat is hordoz: figyelmeztet

tethet arra, hogy túlságosan gyors a változás; hogy előre nem látott következményei vannak; hogy több figyelmet igényelnek az emberek. Az ellenállás a kollektív bölcsesség egy megnyilvánulása lehet a változást övező veszedelmes mítoszokkal szemben. (Ilyen mítoszok pl. a következők: a változásokat mi idézzük elő és tartjuk ellenőrzésünk alatt; az a jó menedzser, aki jól kezeli az embereket; a változás jó, az ellenállás rossz; a kommunikáció egyenlő az emberek tájékoztatásával.)

Mit tegyen a vezető a változás bevezetése előtt? Tekintse a dolgozókat kockázatvállaló partnereinek. Fejezze ki a változással kapcsolatos – óhatatlanul meglévő – ambivalens érzéseit is. Vegye számításba, hogy a változás a hely, az ismerőség, a státusz megváltozása szempontjából mekkora veszteséggel jár az emberek számára. Az alábbi elveket is célszerű szem előtt tartania: 1. A változás krízis. 2. Számolni kell a változás előidézte előre nem látott emberi és személyes átalakulásokkal. 3. A kommunikáció életműködés, a könyvtári kultúra része. 4. Az emberek akkor lesznek testileg és lelkileg egészségesek, ha van befolyásuk az eseményekre. 5. A változás feszültségekkel teli, és az általa előidézett stressz egyenesen arányos az előidézett másodlagos változások mennyiségével.

A formális felkészítés mellett a sikeres fejlesztés feltétele a dolgozók pszichikai felkészítése, hiszen csak akkor fogják elfogadni a változást, ha szükségesnek érzik. Csak így, a normák és értékek állandó formálásával lehet az innováció folyamatos.

(Orbán Éva)

92/094

EPSTEIN, Susan Baerg: Administrators of automated systems: a job description = Libr.J. 116.vol. 1991. 5.no. 66-67.p.

Milyen legyen az automatizált könyvtári rendszerek felelős vezetője: munkaköri leírás

Gépesítési terv; Munkakör; Vezetés

Az automatizált rendszerek irányítói (system administrators) számára a könyvtárosi ismeretek

fontosabbak, mint a számítástechnikában való jártasság, bár ha csak szoftvert (és nem kulcsrakész rendszert) vásárol a könyvtár, a rendszer eleminek összehangolásához ez utóbbira is szükség van. Mindenképpen olyan személyt kell választani, aki a bevezetés idején erre tudja szánni idejét, s megvan a hatásköre (az igazgatóval való kapcsolata) ahhoz, hogy a részlegeket átmetező döntéseknek is érvényt tudjon szerezni. Jól kell ismernie a korábbi manuális vagy gépi rendszert, a könyvtár többi részlegének a munkáját, a rendszer adattartalmát és indexelési eljárását.

A rendszer irányítója legyen jó megjelenésű, meggyőző és mintaszerű. Nem nélkülözheti a humorérzékenységet, és jó ha néhány órai alvással beéri. Általában az alábbi tipikus feladatokat tartalmazzák a munkaköri leírások: 1. az automatizálás hatásának tervezése, 2. az automatizált könyvtári rendszer összehangolása, 3. hardver- és szoftver-problémák megoldása, 4. a használgókkal való kommunikáció koordinálása, 5. a képzés irányítása, 6. a szolgáltatások elemzése, fejlesztése, 7. a rendszer forgalmazójával való kapcsolattartás, javaslattétel a vezetésnek, 8. a könyvtári rendszer összehangolása külső rendszerekkel, 9. rövid- és hosszútávú automatizálási tervek készítése, 10. részvétel a könyvtári rendszer irányítási csoportjában, 11. a részleg irányítása, 12. munkaterv készítése, szervezet-alkírtás, 13. kommunikáció a részlegben, 14. szakmai összejövetelek látogatása, tagság szakmai szervezetekben.

A *forgalmazók* is támasztanak bizonyos követelményeket az automatizált rendszerek irányítóival szemben: 1. a könyvtárvezetés elveinek és a könyvtári szolgáltatás filozófiájának alapos ismerete, 2. korszerű könyvtári tájékozottság, elsősorban az automatizálás terén, 3. az analitikus gondolkodás és a rendszerfejlesztés képessége, 4. alkalmasság a tervezésre, irányításra, képzésre, 5. jó munkakapcsolatok kialakításának képessége, 6. a könyvtár érdekeinek hatékony képviselőre való képesség, 7. kezdeményezőképeség és önálló ítéletalkotó képesség, 8. célkitűzés, módszermeghatározás és forráskijelölés képessége, 9. számítógépes, adatátviteli és szoftver piaci ismeretek, 10. a beszerzési elvek, gyakorlat és módszerek ismerete, 11. világos fogalmazás szóban és írásban.

(Orbán Éva)

Módszertani irányítás

92/095

MILEVIC, T.P.: Metodist i perestrojka bibliotečno-go dela = Naucn.Teh.Bibl.SSSR. 1991. 6.no. 9-11.p.

A módszertanos és a könyvtárügyi peresztrojka

Könyvtárügy; Módszertani munka

A könyvtárosi szakmai képzés egyik fellegvárának számító kemerovói kulturális intézet érdekes kérdőíves felmérést végzett a megyei tudományos könyvtárak tudományos-módszertani részlegeinek munkájáról. A cikkből kitűnik, hogy a felmérés fő célja a módszertani munka jelenlegi helyzetének és várható alakulásának feltérképezése.

A módszertani munka tartalmaz kutatói, irányítói és pedagógiai tevékenységet. A szakmáról alkotott általános képhez viszont előrebocsátandó, hogy a megkérdezettek 26%-a hivatástudat alapján választotta e speciális munkaterületet, 53% úgy nyilatkozott, hogy részben megfelel elhivatottságának, mindössze 5% tartja hibás választásnak ezt a területet, a többiek nem tudtak konkrétan válaszolni.

A vizsgálat eredményeit a szerző egyenként a kérdések sorrendjében teszi közzé.

1. *Lehetőség szerint mit változtatna munkájában?* A teljes mértékű változásra valójában szinte senki sem gondolt, sok változást is csak a megkérdezettek 29%-a, nem túl sokat 37%, valamiképpen pedig 19% látna szükségesnek.

2. *Elegendőnek tartja-e szakmai tudását újító, alkotó jellegű munkájához?* Az 5-10 éve dolgozók 50%-a, a 10 évnél tovább dolgozók 20%-a tartotta elegendőnek elméleti és gyakorlati ismereteit.

3. *Fejleszti-e önállóan szakmai tudását?* A többség (70%) az önálló szakmai képzést, azon belül is a szakirodalom tanulmányozását tartotta fontosnak. 24 százalék viszont nem látta értelmét a továbbképzésnek.

4. *Milyennek látja a nagy társadalmi átalakulás (peresztrojka) hatását munkájában?* Sokan – a megkérdezettek több mint fele – semmiféle hatást nem érzékeltek, kisebb jelentőségűt is csak

28%, 5% negatív hatást, 10% pozitív hatást érzelt munkájában.

5. *Mit tart a változások fő akadályainak?* Ezek közül a módszertani munka alacsony anyagi-műszaki bázisát említette mindenki. 87% a bürokratikus irányításban, és csak 20% látja saját munkájában, határozatlanságában a fő akadályt.

A jelenlegi személyzeti politika – amint azt a felmérés mutatja – sok kívánnivalót hagy maga után. Jónéhányan, 20% más részlegben szeretne dolgozni, 15% pedig a könyvtártól is szeretne megválni. 65% szívesen, akár a nyugdíjazásáig maradna ezen a területen.

A jövőben kialakítandó módszertani munkát végzőkkel szembeni elvárásokról, a szakma jövőjéről is nyilatkoztak a megkérdezettek. Fontossági sorrendben a következő kritériumokat jelölték meg: szakértelem; magas általános műveltség; önállóság és eredeti gondolkodás; alkotó képesség; kommunikativitás, szakmai etika stb.

Arra a kérdésre, hogy „hogyan értékeli a könyvtárosi pálya perspektíváit 2000-ig?“, a vélemények 24%-a szerint nő a könyvtárosok száma és szakmai tudása, 20%-a szerint minden marad a régiben, 28%-a úgy tartja, hogy csökken a könyvtárosok száma a szakképzetlenség elbocsátásával, 12%-a mennyiségi változást nem, de minőségét prognosztizál, 12% mennyiségi növekedéssel számol a nem szakmabeliek könyvtári elhelyezkedésével.

E mikrokutatás keretében megpróbálták összegyűjteni azokat a legfontosabb tulajdonságokat, amelyek a módszertani munka végzéséhez elengedhetetlenek, mintegy kialakítva ezzel a módszertanos portréját. Ezek – fontossági sorrendben – a következők:

1. gondolkodás – a nehézségek prognosztizálása, előre látni a döntések várható következményeit.

2. kompetencia – szakmai tudás, a vezetés-tudomány ismerete.

3. funkcionális sajátosságok – terv szerint dolgozni, a végrehajtás szervezése, körülmények változása esetén változtatási képesség.

4. a munkához való viszony – szükség esetén munkaidőn túl is dolgozni, végigvinni a megkezdett feladatot.

5. etikai jellemzők – önkritika gyakorlása, képesség helytelen döntéseink beismerésére, kétségbevonható információforrások elvetése.

A felmérés nyomán kikristályosodott „erkölcsi kódex” ugyan egy szűk szakmai réteg számára

készült, de feltehetően más szakmabeli is talál benne hasznosíthatót.

(Bíró Júlia)

92/096

NIEDERLAG, Karla: Hinweise zur Umstellungsorganisation einer konventionell arbeitenden Bibliothek auf EDV = Schulbibl. Aktuell. 1991. 2.no. 102-106.p.

Útmutatás a hagyományosan (könyvkártyával) dolgozó könyvtár átállításához számítógépes katalogizálásra és kölcsönzésre (teen-dők és azok időigénye)

Gépi dokumentumleírás; Kölcsönzés -számítógéppel; Norma

A baden-württembergi közművelődési könyvtári módszertani központok rövid, „címszavas” módszertani útmutatót állítottak össze a kölcsönzés és a feldolgozás számítógépesítésének teen-dőiről, és tapasztalati és becsült adatok alapján a tervezéshez megadták a munkafolyamatok időigényét. Abból indultak ki, hogy a könyvtárakban korábban könyvkártyás kölcsönzés folyt, és a cédulakatalógusokat lezárják.

Az útmutató hangsúlyozza, hogy az átállás menete és időigénye változhat, a következők függvényében: a katalógusok és a katalógustételek teljessége, a személyzet képzettsége, az állomány nagysága és állapota, a pótlólagos tárgyi feltárás szükségessége, a kiválasztott számítógépes rendszer.

Az áttérés teljes időigénye rövidcímes kölcsönzési rendszer esetén dokumentumonként 3-5 perc, teljes katalógustételek esetén 6-7 perc.

Előmunkálatok:

- a fizikailag és tartalmilag elavult dokumentumok kiselejtezése (8-10 perc/dokumentum),
- esetleg tárgyi feltárás (6-10 perc/dok.),
- esetleg más szakrendszerre való átállás (10 perc/dok.).

A dokumentumok adatainak rögzítése:

- a könyv és szakkatalógusbeli cédulájának összepárosítása (revízió is; szakmai tevékenység; 0,5 perc/dok.),
- a tételek előkészítése (szakmai tevékenység; 1,5 perc/dok.), átvétel esetén ehhez hozzáadódik az ISBN szám és a megjelenési év megállapí-

tása, az átvett adatok ellenőrzése, a helyi adatok rögzítése,

- adatrögzítés (jó előkészítés után gépiró elvégezhető; 2 perc/dok.),

- a rögzítés tényének jelölése a dokumentumon és céduláján, – a gépi címkék beragasztása, védőfólia ráragasztása, a lejáratot jelző karton, esetleg annotáció elhelyezése (nem szakmai tevékenység; 2 perc/dok.).

Utómunkálatok:

- a dokumentumok visszaosztása (nem szakmai tevékenység; 0,5 perc/dok.).

Az olvasói nyilvántartás adatainak rögzítésére 1,5-2,5 percet kell előirányozni olvasónként. Döntést kell hozni az olvasói igazolvány fajtájáról, előállításának módjáról (átvétel, saját előállítás, a kettő kombinációja). Kb. fél évvel az áttérés előtt az olvasókkal nyilatkozatot kell aláíratni, hogy hozzájárulnak adataik gépi nyilvántartásához. Ennek ellenében kapják meg az új igazolványt.

(Hegyközi Ilona)

Marketing, közönségkapcsolatok

92/097

Public relations in special libraries = Spec.Lib. 82.vol. 1991. 3.no. 149-202.p. Bibliogr.

Közönségkapcsolat a szakkönyvtárakban. (Tematikus szám, 10 közlemény)

Marketing; Public relations; Szakkönyvtár

Bevezetesként Mary Zimmermann, az amerikai szakkönyvtáros egyesület kommunikációs igazgatója mondja el gondolatait arról, hogy az egyesület hogyan segítheti tagjait a P.R. hasznosításában. John Lovari cikke a P.R. alapvető elveit tárgyalja, és hogy mindez hogyan használható a könyvtár, ill. információs központ munkájában. Jeannette Mueller-Alexander ismerteti, hogy hogyan kell piacutatást végezni a hatékony P.R. program érdekében. Mi a különbség a marketing és a P.R. között? Hogyan illeszthető össze ez a két fogalom? Milyen tényezőket kell figyelembe venni a marketing-, ill. a P.R.-kampány során? – e kérdésekre válaszol Holly Bussey tanulmánya. Az eredeti termékek forgalma-

zása előtt igen fontos a megfelelő márkanév megválasztása és az ehhez kapcsolódó kép kialakítása (branding). E kérdéseket tárgyalja ausztráliai nézőpontból McCaughan kétrészes dolgozata. A szakkönyvtárunkra vonatkozó vizuális kép kifejlesztése nehéz feladat, ha nem ismerjük az alapvető lépéseket és fogalmakat. E kérdéskörrel foglalkozik Peggy Tumej: „Összetartó kép kifejlesztése szakkönyvtárunkról” című cikke. A tematikus számban több esettanulmány is szerepel, amelyek ötleteket adhatnak életképes P.R. tervek kialakításához.

FELHASZNÁLÓK ÉS HASZNÁLAT

Olvasáskutatás

92/098

CHELTON, Mary K.: Unrestricted body parts and predictable bliss: the audience appeal of formula romances = Libr.J. 116.vol. 1991. 12.no. 44-49.p.

Szabadon hozzáférhető testrészek és biztos „happy end”: a romantikus regénysorozatok vonzereje

Bestseller; Nőolvasó; Szórakoztató irodalom

A közhiedelem szerint a népszerű, érzelmes (romantikus) művek kedvelése egyrészt a társadalmi feszültségek, bajok tüneteként értelmezhető, másrészt az olvasók többsége nő. A cikk szerzője az általános gúnyolódást elkerülve – mely általában többet árul el az elutasítás alanyáról, mint tárgyáról – a jelenség megértésére törekszik. Láthatóan nem saját élményeire, nem könyvtári tapasztalataira, nem kutatási adataira, hanem néhány összefoglaló elemzésre hivatkozik. Mint kimutatja, a siker négy mozzanatra vezethető vissza:

1. átlátható, előre sejthető boldog vég,
2. szexuális fantázia,

3. humor,

4. menekülés a mindennapok gondjai elől.

A legáltalánosabb emberi igényként számon tartott, de a valóságban sokszor nem érvényesülő igazságérzet munkál szinte minden olvasóban, s ezért kell a bűnösöknek a büntetést, az igazaknak a jutalmat elnyerniök, a titoknak napfényre kerülni, az ádáz ellenségeknek megbékülni és/vagy egymásba szeretni. Tehát a népszerűség legfontosabb feltétele az erkölcsi világrend helyrebillentése, az egyensúly, a tisztaság megteremtése, vagyis a boldog vég garantált olvashatósága.

A második feltétel valószínűleg a nők örök dilemmájával, a függetlenségre és az intimitásra törekvés ellentmondásos tendenciájával függ össze. Ezen olvasmányok a családi biztonság kereteit nem fenyegetik, de a szexuális fantáziának tág teret kínálnak. A szerelem, az erotika ezekben a történetekben magától értetődően nem függ össze az anyagi kényszerrel, sem az egyik fél társadalmi helyzetéből fakadó kiszolgáltatottságával. Az érzelgős történetek kedvelői hosszadalmas, részletgazdag szex-fantáziákat olvashatnak, amelyekben a férfiak gyakran kerülnek érzelmileg megalázott (könyörgő, kolduló) helyzetekbe. Vagyis a finomkodó, eufemisztikus nyelven íródott művek üzenete (a testrészek megnevezését kínosan kerülnek) sok esetben a nők érzelmi hatalmának kinyilvánítása. (Itt is a kompenzálás lenne a perdöntő?)

Az érzelgős könyvek végső varázsereje a humoron, a fantázián, az erotikán és a megjósolható boldog végen túl a menekülés. A más rétege mindig zöldebb!

Amíg a legkomolyabb női írók ironikusan vagy cinikusan nyilatkoznak ezen történetekről, addig a nők tömegesen olvassák ezeket az úgynevezett romantikus műveket.

(Nagy Attila)